

Energisubventioner och förnybara energikällor

Det har i många år varit vanligt att ge statligt finansiellt stöd till energisektorn. Genom subventioner har regeringarna sökt trygga energiförsörjningen, minska luftföroreningarna och utsläppen av växthusgaser, stärka konkurrenskraften, tillhandahålla sociala förmåner och skydda sysselsättningen.

Det råder emellertid delade meningar om hur effektiva subventionerna varit. De politiska prioriteringarna och de tekniska möjligheterna ändras också med tiden. Man bör därför utvärdera de befintliga subventionerna för att fastställa om de speglar samhällets behov som helhet. Denna uppskattning av nuvarande subventioner i de gamla EU-medlemsstaterna (EU-15), med särskild uppmärksamhet på förnybara energikällor, är ett bidrag till en sådan utvärdering.

Vad är energisubventioner?

Det finns ingen vedertagen definition av energisubventioner eller harmoniserad rapporteringsmekanism. För att ge en så fullständig bild som möjligt har miljöbyrån tittat närmare på ett stort antal direkta och indirekta stödmekanismer (Europeiska miljöbyrån, 2004). Subventioner inom ramen för budgeten är överföringar som i de nationella räkenskaperna tas upp som offentliga utgifter. Exempel på dessa är kontantöverföringar till energiproducenter, konsumenter och sammanhörande organ, samt statsstödda lån med låg eller reducerad ränta. Exempel på subventioner utanför budgeten är skattebefrielser och skatterabatter, förmånstillträde till marknaden, reglerande stödmekanismer och förmånstillträde till naturresurser.

Tabell 1. Uppskattningar av de totala energisubventionerna i EU-15 under 2001 (miljarder euro)

	Fasta bränslen	Olja och gas	Kärnkraft	Förnybara energikällor	Totalt
Inom ramen för budgeten	> 6,4	> 0,2	> 1,0	> 0,6	> 8,2
Utanför budgeten	> 6,6	> 8,5	> 1,2	> 4,7	> 21,0
Totalt	> 13,0	> 8,7	> 2,2	> 5,3	> 29,2

Anm.: Elsubventioner till bränslen tilldelas på grundval av de resursinsatser som behövs för framställningen. Externa kostnader är inte inkluderade.

Källa: Europeiska miljöbyrån.

Uppskattning av energisubventioner i EU-15

Uppgifter från en rad olika källor har använts. Med anledning av tillgången på uppgifter har studien begränsats till att omfatta EU-15.

De sammanlagda subventionerna (exklusive externa kostnader) uppskattas vara omkring 29 miljarder euro om året (tabell 1). Fasta bränslen fick den största delen av subventionerna, men de förnybara energikällorna fick betydligt större stöd per energienhet än andra bränslen. Regeringarna förefaller därför erkänna att förnybar energi är en långt mindre utvecklad näringsgren med större behov av tekniskt stöd och marknadsstöd för att få till stånd en fullt kommersiell utveckling.

Fasta bränslen. Avsevärda subventioner inom ramen för budgeten ges fortsatt till kolindustrin i Tyskland (över 4 miljarder euro) och Spanien (över 1 miljard euro). Stödet utanför budgeten är särskilt högt i Tyskland (omkring 3,5 miljarder euro).

Olja och naturgas. Olja får endast ett begränsat stöd. Stödet till naturgas, mestadels utanför budgeten, är betydligt i Nederländerna (0,9–2,4 miljarder euro), Förenade kungariket (omkring 1,4 miljarder euro) och Italien (omkring 0,9 miljarder euro).

Kärnkraft. Stödet inom ramen för budgeten till kärnkraften härrör från bidrag för forskning och utveckling från medlemsstaterna (huvudsakligen Frankrike, Tyskland och Italien) samt Europeiska gemenskapen. Siffrorna inkluderar inte kostnaderna för att inte behöva betala fullt ansvarsförsäkringsskydd.

Förnybar energi. Stödet till förnybar energi är nu väl utbrett i hela EU-15. Varje medlemsstat har infört en kombination av prisstöd genom inmatningstariffer, åtaganden eller anbuds-förfaranden, tillsammans med en rad kapitalsubventioner och skattemekanismer (tabell 2). Under 2001 var de totala stödnivåerna störst i Tyskland och Italien, där över 1 miljard euro tillhandahölls, mestadels i form av inmatningstariffer.

Elektricitet. Nederländerna (över 1,5 miljarder euro), Förenade kungariket (omkring 1,5 miljarder euro) och Tyskland (omkring 1,8 miljarder euro) gav avsevärt stöd utanför budgeten till elanvändningen.

Subventioner och förnybara energikällor

Den liberalisering och privatisering av energimarknaden som för närvarande råder leder till energipriser som är lägre än annars skulle ha varit fallet, större prissvängningar och ökad kommersiell risk i samband med investeringar i ny kapacitet. De som arbetar med energiplanering har börjat uttrycka oro över att den privata sektorns investeringar i ny kapacitet för närvarande ligger på en så låg nivå; detta mot bakgrund av den beräknade ökningen i efterfrågan på energi under de närmaste 30 åren. Alla förseningar av avvecklingen av gamla fossileldade anläggningar för att säkra försörjningen kommer att göra det svårare att minska utsläppen av växthusgaser i enlighet med internationella åtaganden.

De förnybara energikällorna kan spela en roll när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser, säkra energiförsörjningen och minska prissvängningarna. Dessa fördelar avspeglas i politiska mål som till exempel EU:s vägledande mål till 2010 med avseende på förnybara energikällor. Dessa mål kommer emellertid inte att uppfyllas med de aktuella nivåerna av politiskt och finansiellt stöd.

Referenser:

Europeiska miljöbyrån (2004): *Energy subsidies in the European Union, a brief overview*. Miljöbyråns tekniska rapport nr 1/2004.

Stenzel, T., Foxon, T. and Gross, R. (2003): *Review of renewable energy development in Europe and the US*. A report for the DTI Renewables Innovation Review October 2003, ICCEPT.

Tabell 2. Stödpolitik för förnybar teknik i EU-15

Land	Kapitalstöd	Inmatnings-tariffer	Certifikat/åtaganden	Anbuds-förfaranden	Skatte-mekanismer
Österrike	X	X	H		X
Belgien	X	X	X		X
Danmark	H	X			X
Finland	X				X
Frankrike	X	X		X	X
Tyskland	X	X			X
Grekland	X	X			X
Irland	X			X	X
Italien	X	H	X		X
Luxemburg	X	X			
Nederländerna	X	X	X		X
Portugal	X	X			X
Spanien	X	X			X
Sverige	X		X		X
Förenade kungariket (UK)	X		X	H	X

Anm.: X = aktuell mekanism, H = äldre strategi (nu ändrad).

Källa: Stenzel, Foxon och Gross (2003).

Briefingarna från Europeiska miljöbyrån är kortfattade och lättlästa introduktioner till aktuella miljöfrågor, som baseras på den senast tillgängliga informationen. De finns på Europeiska miljöbyråns webbplats: www.eea.eu.int

